

КАЛИБОВЕЦ С. Н. *Роль художественного самодельного творчества на формирование национального самосознания населения Левобережной Украины в 1943-1950 гг.*

В статье на основании архивных источников и опубликованных материалов сделано попытку высветить роль художественного самодельного творчества на формирование национального самосознания населения Левобережной Украины в 1943–1950 гг. Раскрываются первоочередные задачи, поставленные перед кружками художественным самодельным творчеством – мобилизация населения на восстановление и дальнейшее развитие хозяйства.

Ключевые слова: клубы, художественное самодельное творчество, кружки, репертуар, идеологическая направленность.

KALIBOVETS S. N. *Role of hudogestennogo samodeyatelnogo creation on forming of national consciousness of population of Left-bank Ukraine in 1943-1950.*

Annotation: In the article on the basis of the archived sources and published materials an attempt to shine the role of artistic samodeyatelnogo creation on forming of national consciousness of population of Left-bank Ukraine in 1943–1950 is done The primary concerns put before mugs by artistic samodeyatelnim creation – mobilization of population on renewal and further development of hazyaystva open up.

Keywords: clubs, artistic samodeyatelnoe creation, mugs, repertoire, ideological orientation.

Куцаєва Т.
**Меморіальний комплекс “Національний музей історії
Великої вітчизняної війни 1941–1945 рр.”**

ІСТОРИОГРАФІЯ ПОХОДЖЕННЯ ГЕРОЇВ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ – УЧАСНИКІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ – УРОДЖЕНЦІВ УКРАЇНИ, УКРАЇНЦІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНІСТЮ (АР КРИМ, ВІННИЦЬКА, ВОЛИНСЬКА ОБЛ.)

Досліджується історіографія, джерела вивчення географії походження Героїв Радянського Союзу – учасників Великої Вітчизняної війни – уродженців України, українців за національністю, які є уродженцями одного населеного пункту в Україні. Акцентовано увагу на АР Крим, Вінницькій, Волинській обл.

Ключові слова: Герой Радянського Союзу, Велика Вітчизняна війна, радянсько-фінська війна, нагородний лист, особова справа, Україна, уродженці одного населеного пункту.

Серед різноманітних праць, джерел з історії Великої Вітчизняної війни чи не найбільшу кількість становлять присвячені подвигам Героїв Радянського Союзу (далі ГРС). Зокрема, на 1987 р. їх було опубліковано принаймні 1863 [Пораховано за 7]. Нині ця кількість зросла за рахунок вітчизняних і зарубіжних досліджень, опрацювання раніше неопублікованих джерел.

З майже 12 тис. ГРС – учасників війни не менше 2,5 тис. – українці за національністю або народжені в Україні – представники різних національностей (білоруси, болгари, вірмени, греки, євреї, осетини,

росіяни, татари) [Пораховано за 1, с. 727-814]. Ці дані уточнювались до останнього часу. Наприклад, у 1983 р. подавали цифру у 12506, у 1985 р. – 11600, у 1987 р. – 11635, у 2000 р. – 11500 (серед них 2069 українців) [1, с. 682; 7, Т. 1, с. 9; 23, с. 3; 28, с. 4]. А на мармурових стінах Залу Слави у Меморіальному комплексі “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років” (Київ) викарбувані імена 11665 ГРС, серед яких 2467 українців [1, с. 605].

Сотні ГРС об'єднує те, що вони уродженці одного населеного пункту України (міста, села, селища при шахті). Досі не запропоновано дослідження географії походження ГРС – уродженців України, українців за національністю не лише по республіках (нині незалежних державах), найбільших регіонах, а і населених пунктах. Тому означена проблема актуальна з погляду військової статистики та географії, розширення тематики досліджень історії війни, самоідентифікації української нації.

Метою розвідки є аналіз історіографії та джерел з вивчення біографій ГРС за регіональною ознакою на прикладі АР Крим, Волинської та Вінницької обл.

Узагальнено, що принаймні 24 ГРС – уродженці Криму народились у трьох містах на півострові. У м. Євпаторія (3): В. І. Єрошенко (білорус), С. П. Кострицький (рос.), С. Л. Соколов (рос.); м. Саки (2): Ф. І. Сенченко (рос.), Ф. Ф. Степанов (рос.); м. Севастополь (11): В. М. Воропаєв (рос.), І. І. Киндюшев (рос.), С. І. Кисельов (рос.), М. Н. Кияшко (українець, с. Балаклава, нині у складі міста), В. О. Луцький (укр.), В. М. Макаров (рос.), І. Д. Папанін (рос.), В. В. Письменний (рос.), М. С. Сальников (рос.), М. В. Усенко (рос.), Г. К. Целіо (рос.).

У Волинській обл. народились 5 героїв, але вони не односельці (Й. Н. Білих, А. П. Коломійцев, В. П. Киричук, М. Д. Марачевич, І. Г. Сокол). Серед ГРС – уродженців Вінницької обл., 4 походять з м. Вінниця: П. А. Матієнко (укр.), В. Т. Топольський (рос.), В. Я. Хассин (єв.), В. Ю. Шарапа (укр.) [Пораховано за 1].

Для наявної історіографії характерно те, що авторами, укладачами, редакторами переважної більшості праць є військові – учасники війни, вчені Інституту військової історії Міністерства оборони СРСР, інститутів марксизму-ленінізму тощо. У більшості видань надруковано однакову фотографію героя. Біографічні данні ідентичні, проте їх обсяг різний. Багато публікацій присвячено знаковим датам історії СРСР, війни, звання ГРС. А у вступній статті до видання про героїв – учасників боїв за Ленінград (1970 р.) тричі ГРС генерал-лейтенант авіації І. М. Кожедуб зазначив: “Благородній цілі пропаганди славних бойових традицій, благородній цілі виховання

молоді слугує ця книга! Їй приречене довге життя, – адже подвиги героїв безсмертні!” [4, с. 6]. Цінність цієї історіографії у тому, що в основу перших праць покладені оригінальні документи періоду війни, розповіді очевидців, самих героїв, їх близьких.

Проте лише у добу незалежності було відкрито архівні документи, опубліковано свідчення очевидців, що висвітлюють, як праця Володимира Конєва “Герои без золотих звёзд” (2008 р.) [15], питання репресій ГРС, їх полону, покарання через зарахування у штрафні батальйони, позбавлення звання тощо. У цьому контексті зазначимо половинчатість радянських джерел про уродженця Ялти, росіянина ГРС (21.03.1940 р.) Є. С. Птухіна. Його стратили у 1942 р. І хоча Військова колегія Верховного суду СРСР реабілітувала воїна 12 жовтня 1954 р. [19, Особова справа ГРС 838], але у 1980-х рр. в енциклопедіях писали, що генерал-лейтенант авіації загинув 23 лютого 1942 р. [7, Т. 2, с. 329]. А деякі дослідники зазначали, що життя “Крилатого генерала” обірвалось на самому початку війни [11/1, с. 190-194; 12, с. 197-200]. Тому спогади дружини генерала та його перекладачки Софії Михайлівни Олександровської, які вона написала у 1971, 1977, 1986 рр., є цінними джерелами, які розкривають причини переслідування, загибелі, реабілітації Птухіна та його родини [19, Особова справа ГРС 838]. А у зазначеній праці Конєв не лише ґрунтовно висвітлює долю Птухіна та його дружини (її також репресували), але й вказує багато географічних пунктів, з якими пов’язано життя воїна. Наприклад, місце народження (Ялта), міста, де він жив, навчався (Москва, Твер), служив (Мадрид, 37 днів перебування у Москві на посаді Заст. начальника Головного управління ППО, Київський ВО) і місто, у якому його було розстріляно (Енгельс) [15, с. 9, с. 172-186]. В цьому ж контексті зазначимо про статтю російського музеєзнавця Тетяни Захарової, яка у 2009 р. подала огляд музейної спадщини селища Борок Ярославської обл. [11/2, с. 80]. У 1951 р. Уповноважений Президії АН СРСР Папанін очолив біологічну станцію “Борок”. При ньому селище набуло сучасного вигляду. У 1987 р. Інституту у Бороці присвоїли його ім’я, а у 2007 р. на центральній площі селища встановили бюст героя. Завідувачкою музею працює племінниця полярника, яка у 2007 р. видала книжку “Иван Дмитриевич Папанин. Судьба и время”.

Враховуючи те, що учасниками Вітчизняної війни стали і такі учасники радянсько-фінської війни (1939–1940 рр.), як Коломійцев, Писемний, Птухін, Сараночов і Шарапа, зазначимо про історіографію “Зимової війни”. Зокрема, за наказом Народного Комісара оборони Маршала Радянського Союзу С. К. Тимошенка у 1941 р. видали збірку спогадів учасників боїв. У

ній вміщено авторську розповідь ГРС старшого лейтенанта А. П. Коломійцева “Белые гаубицы” [2, Ч. 2, с. 147-151]. Але про В. В. Писемного, який загинув у 1940 р. і нагороджений званням посмертно, у виданні Книги Пам'яті України (2004 р.) не зазначено [24, Т. 2]. Узагальнимо, що накопичення історіографії з проблеми почалось фактично одночасно з завершенням конфлікту, але вона досі розрізнена.

Загалом виділимо загальні історико-статистичні нариси про Вітчизняну війну. Там фрагменти біографій ГРС подані на тлі подій 1941–1945 рр. Такою є книга Д. Н. Артамонова та А. А. Бабакова, присвячена 50-річчю заснування вищого ступеня відзнаки у СРСР – звання ГРС (1984 р.) [8]. Іншими працями, що дозволяють досліджувати життєвий/бойовий шлях героїв, є довідник про визволення окупованих міст у період війни за редакцією генерала армії С. П. Іванова та монографія І. Т. Муковського і О. Є. Лисенка, яка стала чи не першою сучасною спробою комплексного дослідження боротьби воїнів-українців у період Вітчизняної та радянсько-японської воєн [20, 22]. Викладені матеріали дають змогу дослідити актуальне питання, чи брали участь ГРС – уродженці АР Крим, Волинської, Вінницької та ін. обл. – в оборонних/визвольних боях у регіонах, де вони народились.

Серед вузьких, тематичних видань виокремимо збірку про кримчан – ГРС, укладену у 1967 р. полковником Ф. А. Третьяковим [12]. Це приклад коротких літературних нарисів (усього 46) різних авторів про життя та подвиги воїнів. Її особливість у тому, що біографії подані як частини інтерв'ю з ГРС. Проте не згадано 7 з 24 означених вище героїв (Ярошенко, Соколов, Воропаєв, Кияшко, Писемний, Сальников, Целіо). У 1975 р. працю було перевидано і подано 64 біографії, у т.ч. 4 біографії героїв, які лише проживали у Криму до війни, а місця їх народження не були ще визначені. [12]. Інформація про Соколова, Воропаєва, Кияшко та Сальникова знову була відсутня. І хоча сам автор зазначав, що “перелік є остаточним”, у 1984 р. вийшло 3-тє доопрацьоване видання з 61 біографією героїв, але статтю про Киндюшева було вилучено, хоча він уродженець Криму [11/1, 11/2].

Оскільки І. Д. Папанін, який у війну обіймав керівні посади у ВМФ, є єдиним двічі ГРС зі згаданих кримчан, то його біографію, окрім таких видань, як “Советская Военная Энциклопедия” і “Военный энциклопедический словарь”, вміщено у особливі праці про двічі ГРС [5, с. 537; 25, Т. 6, с. 208-209]. Це, наприклад, великоформатний альбом “Дважды Герои Советского Союза” (1973 р.) [9, с. 152-153]. Для того щоб описати небойові подвиги Папаніна, в історіографії використано

формулювання “За заслуги перед радянською державою” [11/1, с. 5]. У 1937 р. він керував станцією “Северный Полюс” на кризі, що дрейфувала в Арктиці, а у 1940 р. організував порятунок пароплаву “Г. Седов”, за що був удостоєний двох медалей “Золота Зірка”.

Нариси про уродженців Курської обл., що вийшли за ініціативи Курського облвійськкомату у 1966 р., є ще одним прикладом регіонального поділу біографій [14]. Але, оскільки відомості про ГРС ще не були систематизовані, а їх кількість зазначали більше 12 тис., то були неточності. Росіянин Воропаєв з Севастополя вважався тоді як уродженець с. Толубаєвка Щирговського р-ну [14, с. 3, 161].

Враховуючи політико-ідеологічні реалії розвитку радянської історіографії чи не головне місце віддавали керівній ролі Комуністичної партії у спрямуванні бойового духу воїнів. Оскільки за роки війни серед тих, хто вступив у партію було і 13% комсомольців, то на часі було видання нарису про героїв-комсомольців, присвячене 40-річчю Перемоги (1985 р.) [8, с. 191; 27]. Із суттєвим ідеологічним забарвленням висвітлено подвиг 20-річного М. П. Розенка. Аналогічною є праця за редакцією підполковника запасу А. В. Бурова (1968 р.). Це підбір біографій ГРС, які: “Належали до самих різних частин, різних національностей, але з’єднали свої долі з Ленінградом у суворі військові часи” [4, с. 6]. Зокрема подано матеріали про С. Л. Соколова, що були зібрані військовим кореспондентом під час війни.

Видання Білоруської радянської енциклопедії “Навечно в сердце народном” у 1977 р. стало прикладом національного поділу біографій [21]. Як і у інших виданнях там подали фотографію, коротку біографію та опис бойового шляху білоруса В. І. Єрошенка – уродженця Євпаторії. Проте ці видання, зокрема про 11600 ГРС свідчать, що ще не була завершена робота зі створення повного переліку [21, с. 3, 147].

Робота з уточнення національного складу ГРС продовжується й нині. Це вносить корективи у розподіл уродженців певного населеного пункту на українців за національністю та громадян УРСР – представників інших національностей. Зокрема російський дослідник В. Р. Мединський у 2011 р. зменшив кількість героїв-українців з 2069 до 2021, білорусів з 309 до 299, вірмен з 90 до 89, євреїв з 108 до 107, росіян з 8160 до 7998 і підтвердив ту кількість татар (161), яку навела радянська історіографія. Але поіменних списків представлено не було [18, с. 261]. Це дослідження є прикладом сучасної зарубіжної історіографії, що ставить питання про реальність ряду подвигів з технічного/фізичного погляду, називає їх “офіційними радянськими міфами”, що потребують перегляду, уваги до аналогічних вчинків тих, хто відзнаки не здобув.

У цьому ж контексті зазначимо про праці І. М. Левітаса, який в Україні досліджує участь представників єврейського народу у війні, трагедію Холокосту. У ряді праць ним узагальнено не лише про подвиг уродженця Вінниці Хассина, а й зазначено про долю його матері та сестри. Їх нацисти розстріляли на окупованій території [10, с. 564; 16, с. 120].

Було накопичено суттєвий корпус історіографії з проблеми, згруповано біографії ГРС – уродженців низки областей УРСР і м. Києва. Проте потребувало уточнення саме місце народження героїв. Наприклад, у довіднику “Боевые звёзды киевлян” (1983 р.) вказано, що Т. Т. Дорошенко (рос.) народився у Києві. У 1987 р. було уточнено, що він уродженець Харабовська. З цієї причини у сучасному переліку ГРС – уродженців України його не вміщено [1; 3, с. 103; 7, Т. 1, с. 443].

Двотомний довідник “Герои Советского Союза” від 1987 р. під редакцією ГРС генерала армії І. М. Шкадова став першою узагальнюючою працею з цієї теми [7]. У алфавітному порядку було подано біографічні дані, місце народження/проживання по війні та перелік нагород тих, хто отримав звання ГРС у 1933–1986 рр. Загалом, це не менше 12377 осіб, адже самі автори кажуть: “...та інші”. Проте щодо учасників війни, то цифру подали чітко – 11635 представників більше 60 національностей [7, Т. 1, с. 7, 9].

Але, враховуючи реалії радянського суспільства, довідник часто зазначає про приналежність героя до іншої національності; не включає низку тих, хто був позбавлений звання; тих, кому не було його присуджено через певні обставини тощо. Узагальнимо, що більшість видань, які були видані після 1987 р. і розкрили регіональний аспект походження ГРС, ґрунтувались саме на цьому довіднику.

У 2000 р. завершальний том історико-меморіального серіалу “Книга Пам’яті України” під загальною редакцією генерала І. О. Герасимова подав один з перших аналітико-документальні матеріали про вагомий внесок українського народу у перемогу над фашизмом і алфавітний перелік “ГРС – українці та уродженці України” [7]. Він є джерелом, за яким можна групувати населенні пункти, уточнювати різні дані тощо. Проте й цей перелік має низку неточностей.

І хоча на сучасному етапі продовжуються дослідження географії походження героїв, проте окремих праць щодо АР Крим, Волинської, Вінницької обл. ще не створено. Важливим результатом пошукової роботи стало видання у 2002 р. книжки про ГРС, які по війні проживали у Криму [13]. Виявлено, що Расніцов повернувся у Сімферополь, а Кияшко переїхав у Київ. Видання цінне тим, що подано повоєнні або сучасні фотографії героїв, біографії, перелік нагород на 2002 р. Це видання, разом із виданням

“Герои огненных лет” [6], де вміщено розповідь про Папаніна, який по війні проживав у Москві, є джерелами про географію проживання ГРС по війні або у останні роки їх життя.

Ще одним прикладом сучасних тематичних досліджень є праця “Сто сталінських соколів” [26]. Ідея її створення належала маршалу авіації Ф. Я. Фалалееву. Перша публікація розповсюдилась малим тиражем після війни, але потім була засекречена. У новому виданні від 2009 р., зокрема, вміщено розповідь про Кинднюшева. Розлога біографія героя, технічний опис проведених ним бойових операцій та їх схеми подані у розділі, що розповідає про бомбардувальну авіацію, а його самого названо “Нічним “мисливцем-блокувальником”. Також детально описано його повоєнну кар’єру, зазначено місце проживання (Москва) і рік смерті [26, с. 317-322].

Особові справи ГРС, що зберігаються у військкоматах за місцем проживання воїнів та Нагородні листи з поданням на присвоєння звання ГРС є найбільш цінними джерелами для дослідження біографій та бойового шляху учасників війни. Проте у бланку Нагородного листа уродженця Севастополя, росіянина В. М. Воропаєва, не має графи про місце народження, а лише національність (графа 2) та адреса проживання (графа 9) [19, Особова справа ГРС 437]. Однак із детального опису подвигу, що поданий у Нагородному листі, зокрема, Воропаєва визначимо, що він вилітав на бойове завдання у складі екіпажу в який входив штурман ГРС гвардії старший сержант М. М. Глушков. По закінченні війни підполковник запасу (рос., Кіровська обл. РФ) жив у Вінниці, де і помер у 1992 р. [29].

Відомості про останні роки життя більшості ГРС надзвичайно розпорошені. Тому Інтернет-проект “Герои страны”, що створила група ентузіастів у 2000 р. нині є найбільш доступним джерелом даних про рік смерті, місце поховання, останнє місце служби/роботи або діяльності ще живих героїв [29]. Проте найбільш достовірну інформацію вміщено у особові справи ГРС. Наприклад, особові справи В. М. Воропаєва і М. Д. Марачевича містять бойові, службові, партійні характеристики, автобіографії, послужні списки, атестації, характеристики командирів, довідки військово-медичних комісій, документацію військкоматів, фотокартки, солдатські медальйони та інше за 1939–1953 рр. і 1944–1975 рр. відповідно [19, Особова справа ГРС 437, 1195].

Таким чином, опрацювання наявної історіографії та джерел, що описують біографії (місце народження, служби/проживання до та після війни/воєн, місце поховання), бойовий шлях та долю ГРС – учасників Великої Вітчизняної війни – уродженців України, українців за

національністю, уродженців одного населеного пункту в Україні, є значною. Накопичення та опрацювання джерел розпочалось ще у 1940-х рр. і продовжується нині. Проте ще не повністю систематизовано дані, які висвітлюють географію народження цих учасників війни, не досліджено усі першоджерела. На прикладі АР Крим, Вінницької, Волинської обл. децю охарактеризовано те, що ця тема є актуальною, можна розробляти новий напрямок досліджень з історії Великої Вітчизняної війни.

Використана література:

1. Безсмертя. Книга Пам'яті України. 1941–1945 / гол. ред. кол. І. О. Герасимов. – К. : Книга Пам'яті України, 2000. – 944 с.
2. Бои в Финляндии. Воспоминания участников : в 2-х ч. / ред. Ф. Ф. Матросов. – М. : Воениздат, 1941.
3. Боевые звёзды киевлян / сост. И. В. Волков. – К. : Политиздат, 1983. – 520 с.
4. Буров А. В. Твои Герои, Ленинград. – Л. : Лениздат, 1970. – 638 с.
5. Военный энциклопедический словарь / пред. ред. комиссии Н. В. Огарков. – М. : Воениздат, 1983. – 863 с.
6. Герои огненных лет. – Кн. 6. – М. : Московский рабочий, 1983. – 670 с.
7. Герои Советского Союза. Краткий биографический словарь : в 2 т. / пред. ред. кол. И. Н. Шкадов. – М. : Воениздат, 1987.
8. Герои Советского Союза: историко-статистический очерк / Д. Н. Артамонов, А. А. Бабаков. – М. : Воениздат, 1984. – 288 с.
9. Дважды Герои Советского Союза. Альбом. – М. : Воениздат, 1973. – 247 с.
10. Еврейская военная энциклопедия / ред. И. М. Левитас. – К. : Сталь, 2007. – 407 с.
11. Звёзды немеркнувшей славы: Очерки о крымчанах – Героях Советского Союза / Сост. Третьяков Ф.А. – Симф. : Таврия, 1984. – 304 с.; 11/2: Захарова Т. Музейный Борк / Музей. – 2009. – 11. – С. 76-82.
12. Звёзды немеркнувшей славы / сост. Ф. А. Третьяков. – Симф. : Таврия, 1975. – 317 с.; Звёзды немеркнувшей славы / сост. Ф. А. Третьяков. – Симф. : Крым, 1967. – 255 с.
13. Золоті зірки України. – Кн. 1. – Всеукраїнське об'єднання “Слава”, 2002. – 135 с.
14. Золотые звёзды курян / ред. Т. И. Архипова. – Воронеж : ЦЧКИ, 1966. – 368 с.
15. Конев В. Н. Герои без золотых звёзд. Прокляты и забыты. – М. : Яуза, Эксмо, 2008. – 352 с.
16. Левитас И. М. Герои и жертвы. – К. : Астарта, 1997. – 416 с.
17. Люди бессмертного подвига / сост. В. Евстигнеев. – М. : Госполитиздат, 1961. – 311 с.
18. Мединський В. Р. Война. Мифы СССР. 1939–1945. – М. : ОЛМА Медиа Групп, 2011. – 656 с.
19. Меморіальний комплекс “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років”. – Відділ ГРС.
20. Муковський І. Т., Лисенко О. Є. Звитяга та жертвність: Українці на фронтах другої світової війни. – К. : Книга Пам'яті України, 1996. – 568 с.
21. Навечно в сердце народном / гл. ред. П. У. Бровка. – Минск : Белорусская советская энциклопедия, 1977. – 520 с.
22. Освобождение городов. Справочник / ред. С. П. Иванова. – М. : Воениздат, 1985. – 598 с.
23. Подвиги ставшие легендой: очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Ворошиловградской обл. / сост. С. П. Булкин. – Д. : Донбасс, 1985. – 502 с.
24. Полегли в снігах СУОМІ: Книга Пам'яті України про громадян, які загинули в воєнних конфліктах за рубіжем : в 3-х т. – К. : Книга Пам'яті України, 2004.
25. Советская Военная Энциклопедия : в 8 т. / пред. ред. комиссии Н. В. Огарков. – М. : Воениздат, 1978.
26. Сто сталинских соколов: Лучшие из лучших. – М. : Яуза; Эксмо, 2009. – 640 с.
27. Шел парнишке в ту пору... / авт.-сост. В. Н. Немятый. – К. : Молодь, 1985. – 368 с.

28. Чабаненко В. В. Прославлені у віках: нариси про Героїв Радянського Союзу – уродженців Кіровоградської обл. – Дн. : Промінь, 1983. – 367 с.
29. Интернет-проект “Герои страны” / warheroes.ru.

КУЦАЄВА Т. Историография происхождения героев Советского Союза – участников Великой Отечественной войны – уроженцев Украины, украинцев по национальности (АР Крым, Винницкая, Волинская обл.).

Рассмотрена историография, источники изучения географии происхождения Героев Советского Союза – участников Великой Отечественной войны – уроженцев Украины, украинцев по национальности, которые являются уроженцами одного населенного пункта в Украине. Акцентировано внимание на АР Крым, Винницкую, Волинскую обл.

Ключевые слова: Герой Советского Союза, Велика Отечественная война, советско-финская война, наградной лист, личное дело, Украина, уроженцы одного населённого пункта.

KUTSAEVA T. Historiography about origin of heroes of the Soviet Union – participants of the Great Patriotic war – born in Ukraine and ones with ukrainian ethnic background (the Crimea, Vinnytsia, Volyn regions).

The research considers the historiography and sources about the geography of origin of Heroes of the Soviet Union – the participants of the Great Patriotic War – born in Ukraine, and with Ukrainian ethnic background, who are residents of one town, village in Ukraine. The attention is paid to the Crimea, Vinnytsia, Volyn regions.

Keywords: Hero of the Soviet Union, the Great Patriotic War, the Soviet-Finnish war, Award list, Ukraine, the citizens of one town.